

(z příběhu Záhadný masakr v Býčí skále)

Nebyly to však jediné lidské kosti v jeskyni. Naopak se zdálo, že tady pod Býčí skálou se v hodně vzdálené minulosti odehrál krvavý horor či strašná katastrofa. Vždyť kostry, ať už vcelku, či jenom jejich části, se válely doslova všude. Nechyběla těla bez hlavy, naopak tu ležely jen lebky, některé zjevně upravené jako číše. Jedna taková byla vrchovatě naplněna dávno zuhelnatělým zrnem. V jiném případě byla celá lebka uložena do bronzového kotlíku.

Stejně jako uťaté ruce na kamenném oltáři byly i další kostry „okrášleny“ jemně zpracovanými zlatými či bronzovými šperky, často zdobenými jantarem. Dohromady zde doktor Wankel napočítal na čtyřicet lidských koster. Dalším zkoumáním zjistil, že převážně patřily mladým dívkám. Vedle nich nechyběly ani dvě koňské kostry a kosti dalších domácích zvířat.

Co se tady vlastně odehrálo za strašné drama? MUDr. Jindřich Wankel usoudil, že se jednalo o rituální pohřeb nějakého dávného velmože. Zabité mladé dívky, některé pouze asi dvanácti- či třináctileté, byly zřejmě jeho četné manželky, které ho po způsobu žen indických maharádžů doprovázely na onen svět. Pokud jde o zmiňované zbytky vozu, jednalo se nepochybně o pohřební vůz, který měl vznešeného knížete či náčelníka dopravit do říše mrtvých. Podobné použití vozů známe dnes i z jiných aristokratických hrobů ze starší doby železné, nazývané také dobou halštatskou (asi 700 až 500 let př. n. l.). Správně bychom však měli napsat hallstatskou, protože se tak nazývá podle archeologických nálezů z okolí rakouského města Hallstattu, proslaveného těžbou soli a také rozsáhlým keltským pohřebišťem.

.....

(z příběhu Jak to bylo s hrady Krokových dcer)

Ještě předcházející výzkum akademika Jaroslava Böhma odkryl libušínskou hradbu s líčovanou opukovou zdí, budovanou nasucho, typickou pro česká hradiště uvedené doby. Malou senzací byly objevy primitivních výtvarných projevů. Na osmnácti kamenech tří opěrných zdí našli badatelé neumělé rytiny koní a jezdců. Spisovatel Josef Sadílek v knize Kosmovy pověsti ve světle dobových pramenů je považuje za důkaz, že se na Libušíně dokonce čarovalo. Změti čar, obklopující postavy koní a jezdců, by měly být dokladem magických, ještě pohanských obřadů. Zřejmě nikoliv náhodou mají v češtině slova „čarování“ a „čára“ stejný základ. Že by někdo chtěl těmito rytinami očarovat třeba nepřátelské jízdní vojsko nebo si naopak přičarovat ozbrojenou pomoc?

Ostatně nebyl by to jediný důkaz dávné magie. Hradišti z konce 9. století totiž, jak archeologové zjistili, předcházela osada ze 6. až 7. století. A ve vrstvách odpovídajících této osadě našli badatelé

kromě běžné slovanské keramiky také předmět, s nímž si dost dobře nevěděli rady. Nakonec usoudili, že se jedná kultovní kalendář, patrně vůbec nejstarší kalendář v českém prostředí vůbec. Jde vlastně o hliněný kotouč zlomený v půli, po jehož obvodu je 31 vpichů, odpovídajících počtu dní v měsíci. Další vpichy míří ve třech od sebe různě vzdálených řadách od okraje do středu a je jich celkem 12. To znamená, že odpovídají počtu měsíců v roce. Třemi řadami je rok rozdělen na tři období s různým počtem měsíců – 3, 5, 4, přičemž třetí měsíc odpovídá dob setí obilí, osmý době sklizně a konečně dvanáctý zimnímu slunovratu. Když se do jednotlivých jamek vždy na konci měsíce vkládaly oblázky, mohl kotouč fungovat jako kalendář. V jeho středu byla patrně zabodnuta tyč, podle jejíhož stínu měřili naši předkové den, který samozřejmě podle ročního období trval různě dlouhou dobu. Ale možná se vědci ve svých vývodech pletou a onen tajemný hliněný kotouč s údajným solárně-lunárním symbolem sloužil k něčemu úplně jinému. Kdo ví? Každopádně jejich úvahy nepostrádají logiku a zdá se, že v legendárním sídle moudré kněžny – věštkyně opravdu našli nejstarší český časoměr.

.....

(z příběhu Záhada Svatoplukova hrobu)

Profesor Vilém Hrubý byl však jiného názoru. Podle něho byl mocný velkomoravský panovník pochován v církevním komplexu v lokalitě Sady u Uherského Hradiště. V letech 1957 až 1964 zde odkryl jak kostel, tak zvláštní, s ním spojenou pohřební kapli, v níž našel hrobku o rozměrech 270x115x145 centimetrů s lidskou kostrou. Jedinou dochovanou výbavu hrobu představovaly dva pozlacené gombíky. Podle názoru profesora Hrubého by mělo jít o spínadla pohřebního roucha, prostého posledního oděvu kajícíka. Tělo nebožtíka spočívalo ve velké dřevěné rakvi, pobité čtyřadvaceti železnými pásy. Jáma hrobu byla vydlážděna pískovcovými deskami a její stěny byly obloženy dřevem. Nad podlahu pohřební kaple vystupoval kamenný náhrobek, který byl omítnut vápennou maltou. Na jejích pozůstatcích se archeologům podařilo zjistit zbytky monumentální malby, představující neúplnou polovinu mužské tváře zřejmě nebožtíka uloženého do hrobky. Dotyčný měl delší rovný nos, drobná ústa a mandlově protáhlé velké oči. Neznámí umělci, zjevně kopírující podobné byzantské malby z jihovýchodní Evropy, použili černou, červenou, bílou, šedou či šedomodrou a olivově zelenou barvu. Mohl tím portrétovaným být Svatopluk? A jsou kosti pohřbeného v této hrobce kostmi moravského vládce? Profesora Hrubého trápily tyto otázky řadu let. Avšak teprve v roce 1983 požádal předního antropologa profesora Emanuela Vlčka, známého zkoumáním pozůstatku českých panovníků a také světců, o zhodnocení kosterního nálezu z pohřební kaple ze Sady u Uherského

Hradiště. Kostra bohužel nebyla úplná, ale i tak bylo možné dát odpověď na otázku, jak vypadal člověk, kterého zde uložili k věčnému spánku. Profesor Vlček dospěl k závěru, že se jednalo o robustního muže 175 centimetrů vysoké postavy, tedy už na pohled rváče, bojovníka, který zemřel někdy mezi svým čtyřicátým pátým až padesátým rokem.

Možná se vám zdá těch 175 centimetrů málo, ale v té době to byl nadprůměrně vysoký chlap. Stejně tak délkou svého života přesahoval tehdejší průměr. Podle zbytků lebky se zase dalo soudit, že nebožtík měl protáhlý hranatý obličej s úzkým nosem, což odpovídalo rekonstruované malbě na náhrobku.

Zvláštní na jeho lebce byl kornoutovitý a nápadně dolů skloněný zevní zvukovod. Profesor Vlček upozornil na skutečnost, že podobně utvářený zvukovod má i lebka připisovaná prvnímu známému českému knížeti Bořivojovi. Vzhledem k tomu, že výskyt takového typu zvukovodu je velmi vzácný, v současné populaci pouze tříprocentní, je taková shoda mimořádně nápadná.

Dokonce by se z toho dalo usuzovat, že se jedná o dědičný znak.

A ještě něco: podle profesora Vlčka měli oba zesnulí stejnou krevní skupinu, a to skupinu B. Znamená to snad, že moravský král Svatoopluk a jeho český místodržící Bořivoj byli příbuzní?

.....

(z příběhu Česká princezna kacířkou?)

Ondřej Saramita se v roce 1281 vydal do Čech, aby pohnul Vilemíniny královské příbuzné k žádostem o její svatořečení. Jenže do Prahy nedorazil v právě vhodném čase. Vilemínin synovec, král „železný a zlatý“ Přemysl Otakar II. před třemi lety zahynul na Moravském poli a v Čechách řádily hordy jeho příbuzného Oty Braniborského, který držel v zajetí Přemyslova syna, krále Václava. Kdopak by se staral o svatořečení nějaké přemyslovské princezny, která možná odešla z rodného hradu po bůhvíjakém ostudném maléru? A tak snad jen u Vilemíniny mladší sestry Anežky mohl zbožný Ital nalézt pochopení, ale v neklidné Praze, kde v tom čase jistě nebylo příliš bezpečno, se ani nesešli.

Ondřej Saramita se tedy z Čech vrátil s nepořízenou. Mezitím se však o jeho sektu a ženu, kterou považoval už zaživa za světici, začala zajímat církev. Připomeňme si, že v té době nebyla ochotna tolerovat nějaké samozvané světce a sekty, natož předem neschválené zázraky. Evropou se šířily nebezpečné hereze, jako bylo hnutí albigenských, žádající církevní reformu, obnovení apoštolské chudoby a odmítající dogma o trojici boží, nebo obsahem podobné

hnutí valdenských. Vilemité je připomínali až příliš. A tak byl po delším šetření v září 1300 z kazatelny milánského kostela sv. Šimona vyhlášen nález Svaté inkvizice, podle nějž byla Vilemína – Blažena prohlášena posmrtně za kacířku a vilemité za pravé víře nebezpečnou sektu. Církev o nich dokonce šířila nejružnější

pomluvy a obviňovala je z různých zvrhlostí a sexuálních orgií, na což nevědomý lid ve všech dobách vždycky rád a ochotně naletěl. Čím větší špatnost, tím lépe se to poslouchá!

Tělesné pozůstatky Vilemíny – Blaženy musely být vykopány z klášterního hrobu a spáleny na hranici. Její prach pak dominikánští mniši rozmetali do všech stran. Z kacířství byli inkvizičním soudem usvědčeni i příslušníci sekty vilemitů a brzy vzplály další hranice. Tentokrát už na nich nehořely jen mrtvé kosti české princezny, ale živí lidé.

Položme si ovšem znovu tu stále nepříliš přesvědčivě zodpovězenou otázku – byla ona milánská léčitelka Vilemína totožná s dcerou Přemysla Otakara I. Blaženou? Vždyť se mohlo jednat o šikovnou podvodnici, která dobře znala poměry v Čechách a celou historiku o svém královském původu si prostě vymyslela.

Jenže na druhou stranu: proč by právě podvodnice konala dobré skutky, jimiž ona Vilemína proslula? A jak to, že se žena rozhodně nikoliv chudá, naopak obdařená zřejmě nemalým majetkem, objevila sama se synem v severoitalském městě? A kdo byl otcem jejího dítěte? Ať si budeme lámat hlavu jakkoliv, jisté je, že pokud náhodou nenarazíme na nějaké nám dosud neznámé písemné prameny, spolehlivé odpovědi už nikdy nezískáme. Ponechme si však nejistou domněnku, že ona Vilemína byla skutečně dcerou slavného českého krále a sestrou svaté Anežky České.

.....

*(z příběhu **Polský princ husitským vzdorokrálem**)*

Zprvu se zdálo, že Zikmund Korybutovič už nebude usilovat o český trůn, protože Polsko a Litva měly zájem na dobrých vztazích s římským a uherským králem. Přesto však došlo ke změně. Zasloužil se o ni husitský předák a někdejší člen poselstva do Polska a na Litvu Vilém Kostka z Postupic. Počátkem roku 1424 znovu nabídl jménem pražského městského svazu Korybutovičovi českou královskou korunu. Tentokrát však narazil na odpor litevského velkoknížete Vitolda, který nechtěl poškodit momentálně dobré vztahy s Lucemburkem. Korybutovič byl přesto ochoten riskovat roztržku se svým strýcem a s asi tisícem ozbrojenců se vydal do Čech. 29. června byl přivítán v Praze a okamžitě po příjezdu slavnostně přijímal z kalicha a také se zúčastnil dodatečného pohřbu krále Václava IV. ve Svatovítské katedrále.

Na podzim 1424 pak vytáhl spolu s Janem Žižkou a spojeným vojskem všech husitů na Moravu. Slepý vojevůdce ještě před svou

smrtí 11. října před Přibyslaví přiměl Zikmunda Korybutoviče, aby vyhlásil válku svému jmenovci, římskému a uherskému králi. Korybutovič tuto listinu podepsal jako „z Boží milosti kníže litevský a požádaný a zvolený král království českého a markrabství moravského“. Je to vůbec poprvé a také naposled, kdy použil tento nezvyklý titul.

Po Žižkově smrti pokračovali husité pod vedením Korybutoviče a hejtmanů Jana Hvězdy z Vícemilic a Bohuslava ze Švamberka v dalším tažení na Moravu. Po dobytí několika měst, hradů a klášterů se v listopadu vrátili zpátky do Čech.

.....

(z příběhu Ztracené lebky českých pánů)

V listopadu 1631 obsadilo saské vojsko bez boje Prahu a s ním se vrátili mnozí pobělohorskí exulanti. Jejich prvním činem bylo pietní snesení lebek popravených předáků povstání a jejich důstojné pohřbení. Smuteční průvod 30. listopadu vedli bývalý nejvyšší kancléř Václav Vilém z Roupova a někdejší velitel stavovské armády a nyní švédský generál Jindřich Matyáš Thurn. Sejmuté lebky pak identifikovala jedna z obětí krvavé exekuce, staroměstský písař Mikuláš Diviš z Doubravína, který byl v červnu 1621 potrestán pouze přibitím za jazyk k šibenici a pak vymrskán z Prahy.

Naštěstí pro něj mu tehdy hřeb nenarušil nervstvo jazyka a mohl po uzdravení mluvit.

Diviš si prý ještě pamatoval, v jakém pořadí byly hlavy na Staroměstské mostecké věži vystaveny. Bývalému písaři se skutečně podařilo určit, komu která lebka patří, účastníci pietního aktu je pak uložili do připravených krabic a odnesli do Týnského chrámu. Zde se pak konal vlastní pohřební obřad. Po kázání evangelického faráře Samuela Martina z Dražova byla rakev s jedenácti lebkami svěřena, jak praví písemné prameny, „důvěryhodným mužům“ a pochována na tajném místě. Exulanti si zřejmě nebyli příliš jisti trvalostí úspěchu saského vojska a obávali se, aby po případné exhumaci nebyly lebky zneuctěny katolíky.

Jenže kam byly vlastně uloženy? Pražský topograf z 18. století Jaroslav Schaller uvádí, že když v roce 1766 v Týnském chrámu kopali základy pro obnovovaný oltář Panny Marie, objevili vedle sakristie rakev s dvanácti lebkami. Ale jak to, že s dvanácti? Vždyť jich mělo být jedenáct! Šlikova lebka byla přece už od roku 1622 uložena v chrámu u Salvátora. Právě tahle skutečnost Schallerovo tvrzení silně zpochybňuje. A navíc se od něho vůbec nedozvídáme, co se pak stalo s údajně objevenou rakví a lebkami v ní.

V roce 1862 vyšel v časopise Lumír článek F. B. Mikovce o tom, že v knihovně Národního muzea našel tisk z 18. století, nazvaný Historie o těžkých protivenstvích církve české. V jedné pasáži se v něm prý hovořilo o hlavách českých pánů, které „pohřbeny byly v místě takovém, jehož by se žádný z nepřátel dovědět nemohl“. Na okraj zmíněného tisku pak kdosi připsal: „N. B. v pavlánu pod věží“. To je podle autora článku v Lumíru možné číst jako „u paulánů pod věží“.

.....

*(z příběhu **Byl prvním letcem na světě truhlář z jihočeské samoty?**)*

Zajímavá je také výpověď vodňanského Žida Izáka Arnšteinera, narozeného v roce 1829, který si ze svého dětství pamatoval vyprávění o muži, který létal do Vodňan, spadl nedaleko Čičenic do rybníka Dřemliny a utopil se. Věděl prý také přesné datum příhody, kdy onen člověk-pták přistál na okně vodňanské synagogy. Mělo prý to být 19. září 1783. To by ovšem znamenalo, že Fučík o víc než dva měsíce předešel první let Francouzů de Roziera a markýze d'Arlandes s horkovzdušným balonem bratří Montgolfierů. Podle toho, co se z vypravování pamětníků dochovalo, byl Vít Fučík drobné postavy a vážil pouze kolem padesáti kilogramů. Snad právě lehčí tělesná váha mu usnadňovala jeho aviatické pokusy. Pozorování ptačího letu ho zřejmě přivedlo na myšlenku zkonstruovat křídla, s jejichž pomocí by se mohl vznést. Vyrobil si je z plechu, na okrajích navrtal otvory, do nichž upevnil husí brka, a křídla spojil jakousi koženou vestou, kterou na sebe oblékl. Ale to samo by ještě k létání nestačilo. Vít Fučík byl zřejmě dobrým pozorovatelem přírody a všiml si, jak z děr v bahnitých krajích rybníků uniká vzduch. Nevěděl, že jde o bahenní plyn, ale pochopil, že právě on mu pomůže na cestě vzhůru do oblak. Nachytil bahenní plyn do vepřových měchýřů, přivázal je na sebe, navlékl si plechová křídla a takto vystrojen skočil ze střechy své chalupy proti vanoucímu západnímu větru. Stalo se něco neuvěřitelného – letěl! Napodobil ptáky, zamával pažemi a klouzavým letem se nesl k Vodňanům přes Strpský rybník. Podařilo se mu skutečně sestrojít jakýsi prototyp Rogallova křídla umožňující plachtění, nebo sehrála větší roli jeho menší tělesná váha, nadlehčovaná bahenním plynem? Tuhle otázku už asi nikdy nezodpovíme. Jisté je – a svědecké výpovědi to také potvrzují –, že nezůstal u jediného letu, ale první úspěšný pokus ho povzbudil k dalším. Při jednom zřejmě skutečně přistál až na okně vodňanské synagogy, a to mu dodalo sebevědomí k záměru doletět až do Písku. To se mu však nepodařilo, údajně přistál u Selibova. Ale pak došlo k nehodě. Truhláře Kudličku zřejmě strhl proud vzduchu a zřítíl se na hráz rybníka Černoháj. Naštěstí se to obešlo jen s polámanými žebry, jenže lidé v tom viděli boží trest. Fučík byl předvolán k apelačnímu soudu do Písku a nakonec mu ještě farář z kostela svatého Štěpána na Bílé Hůrce další lety jako nebezpečné rouhání zakázal.